

COVID-19 PANDEMİSİNDE EBELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN E-ÖĞRENME ALGISI

E-LEARNING PERCEPTIONS OF MIDWIFERY STUDENTS IN THE COVID-19 PANDEMIC

Feyza AKTAŞ REYHAN* Elif DAĞLI**

*Araş. Gör., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Kütahya/Türkiye

 0000-0002-7927-2361

**Öğr. Gör. Dr., Çukurova Üniversitesi Abdi Sütcü Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Adana/Türkiye

 0000-0002-4608-8904

Yazışma Adresi:

Elif DAĞLI

e-posta: elifarik90@gmail.com

Gönderim Tarihi: 26 Ağustos 2021

Kabul Tarihi: 31 Ekim 2021

*Bu çalışma 24-26 Eylül 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen 4. Uluslararası 5. Ulusal İstanbul Ebelik Günleri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, ebelik öğrencilerinin COVID-19 pandemisi sürecinde elektronik öğrenmenin (e-öğrenme) yönelik algı ve görüşlerini belirlemektir.

Yöntem: Nicel yaklaşımının kullanıldığı bu çalışma, genel tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini, internet ortamından gönderilen ankete erişim sağlayan, çalışmaya katılmaya gönüllü, 623 ebelik öğrencisi oluşturdu. Araştırmada veri toplama aracı olarak çalışmanın amacına uygun literatürden faydalanılarak hazırlanan bir anket formu kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21,10±1,77 (yıl), 398'inin (%63,9) bilişim teknolojileri becerisinin orta düzey olduğu ve 413'ünün (%66,3) pandemi öncesinde online eğitim almadığı belirlendi. Öğrencilerin e-öğrenmenin avantajlarına en fazla verdikleri cevaplar; derslerin kayıt edilmesi (%73,2), sosyal izolasyon sağlanması (%62,3) ve evde kalmanın konforu (%46,5) iken; e-öğrenmenin dezavantajlarına en fazla verdikleri cevaplar; uygulama derslerinin işlenmesindeki sınırlılıklar (%75,6), teknik problemler (%68,4) ve hastalar ile etkileşim eksikliği (%66,8) olarak bulundu. Öğrencilerden 391'inin (%62,8) "Bilginin artması açısından e-öğrenme etkin midir?", 536'sının (%86,0) "Klinik becerilerin artması açısından e-öğrenme etkin midir?", 504'ünün (%80,9) "Sosyal yeterliliklerin artması açısından e-öğrenme etkin midir?" ve 364'ünün (%58,4) "Derse katılım aktifliğinde e-öğrenme etkin midir?" sorularına fikrim yok cevabını verdikleri belirlendi.

Sonuç: Öğrencilerin yarısından fazlasının bilginin artması ve derse katılım aktifliği açısından e-öğrenmeyi etkin bulmadıkları tespit edildi. Ayrıca klinik beceriler ve sosyal yeterlilikler açısından öğrencilerin çoğunun e-öğrenmeyi etkin bulmadıkları belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Algı; COVID-19 pandemisi; ebelik öğrencileri; e-öğrenme

ABSTRACT

Objective: This study aims to determine midwifery students' perceptions and views about e-learning during the COVID-19 pandemic.

Methods: The study used a quantitative approach and was designed as descriptive research based on the general survey model. The sample of the study consisted of 623 midwifery students who had access to an online questionnaire form sent through the Internet and volunteered to participate in the study. The questionnaire form developed based on the literature suitable for the purpose of the study was used as the data collection tool.

Results: The mean age of the students was 21.10±1.77 years, 398 (63.9%) had medium level of information technology skills, and 413 (% 66.3) had not received online education before the pandemic. The most common answers given by the students to the advantages of e-learning included online registration of classes (73.2%), provision of social isolation (62.3%), comfort of staying at home (46.5%), while the responses to the disadvantages of e-learning were limitations in practice lessons (75.6%), technical problems (68.4%), lack of interaction with patients (66.8%). 391 (62.8%) of the students were asked "Is e-learning effective in terms of increasing knowledge?", 536 (86.0%) of them were asked "Is e-learning effective in terms of increasing clinical skills?", 504 (80%) ,9) "Is e-learning effective in terms of increasing social competences?" and 364 (58.4%) asked "Is e-learning effective in class participation activity?" It was determined that they gave the answer "I have no idea" to their questions.

Conclusion: More than half of the students did not find e-learning effective in increasing knowledge and active participation in the lessons. In addition, the majority of the students did not find e-learning effective in terms of clinical skills and social competencies, either.

Keywords: Perception; COVID-19 pandemic; midwifery students, e-learning

Atf için (How to cite): Aktaş Reyhan F, Dağlı E. COVID-19 Pandemisinde Ebelik Bölümü Öğrencilerinin E-Öğrenme Algısı. Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2021;4(3):213-221.

GİRİŞ

Çin'in Wuhan kentinde Aralık 2019 sonlarında ortaya çıkan, yüksek bulaşma özelliği gösteren Yeni Tip Koronavirüs (SARS-CoV-2) kaynaklı COVID-19 enfeksiyonu kısa sürede tüm dünyaya yayılmıştır (World Health Organization 2021). Tüm dünyada ciddi sağlık sorunlarına ve ölümlere sebebiyet vermenin yanında, virüse karşı alınan önlem ve uygulamalar ile turizm, eğitim, sağlık, teknoloji vb. pek çok sektörün faaliyetleri etkilenerek, ülkelerin sosyal ve ekonomik olarak önemli ölçüde yıpranmasına sebep olmuştur (Özkoçak ve ark. 2020). Sağlık sektöründen sonra bu durumdan en çok etkilenen sektörlerin başında eğitim sektörü gelmiştir. COVID-19 pandemisinin yayılmasını azaltmak amacıyla pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de okullar ve eğitim kurumları 25 Mart itibarıyla geçici süre ile kapatılmıştır. COVID-19 salgını, özellikle ebelik gibi uygulamaya dayalı disiplinlerin eğitim programlarında öğretimi önemli ölçüde kesintiye uğratmıştır. Bu sürecin ve krizin yönetilebilmesi için hızla harekete geçen Yüksek Öğretim Kurulu eğitim sürecinin 2020 bahar döneminin uzaktan eğitime dönüştürülmesi açısından kararlar almıştır (YÖK 2020). Bu kapsamda, örgün eğitime göre yapılandırılmış sistemin acil olarak kriz yönetimi ile web tabanlı uzaktan eğitim sistemine dönüştürülmüştür. Üniversitelerimizin çoğunluğu kendi kapasiteleri elverdiği kadarıyla çevrimiçi eğitime geçerek hazırlıksız yakalandıkları bu süreci en iyi şekilde yönetmeye çalışmıştır. Neyse ki, mevcut teknoloji elektronik öğrenmenin (e-öğrenme) COVID-19 salgını sırasında müfredatı öğretmenin temel yöntemi olmasını sağlamıştır. E-öğrenme, eğitimin kalitesini artırmak için bilgi teknolojisinin kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Howlett ve ark. 2009). Şu anda lisans öğrencilerinin eğitimi geleneksel öğretmen liderliğindeki yaklaşımla birleştirilmiş bir çevrimiçi öğretim yöntemidir. Her öğretim yöntemi farklı kullanım özelliklerine sahip olup bir yöntem için daima bütün öğrencilere her şartta uygundur, kullanışlıdır, başarılıdır denilemez. Bir yöntem seçilirken şartlar, öğrenciler gibi yöntem seçimini etkileyen değişkenler vardır (Balaman ve Hanbay-Tiryaki 2021). E-öğrenmenin başarısı, erişilebilirlik, uygun yöntemlerin kullanımı, ders içeriği ve değerlendirme kriterleri gibi birçok faktöre bağlıdır. Bütün yöntemlerin kendi özelinde avantaj ve dezavantajı bulunmakla birlikte e-öğrenmenin de birçok avantaj ve dezavantajı

vardır. COVID-19 salgını sırasında e-öğrenmenin epidemiyolojik faydalarının yanı sıra, bahsetmeye değer diğer faydalar arasında zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın geniş kitlelere bilgiye erişim imkânı sunması, kendi öğrenme hızında öğrenme olanağı, bilgiye anında ve daha kolay ulaşma imkânı, eğitim maliyetlerinin azaltılması sayılabilir (Cook ve Triola 2014; Salem 2015; Elitaş 2017). Teknolojinin eğitim ile beraber kullanıldığı e-öğrenme elbette ki bazı dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Çevrimiçi eğitimin internet erişimiyle ilgili sorunlar, zayıf internet bağlantısı kalitesi ve katılımcıların yetersiz dijital becerileri gibi sınırlamaları olması, öz disiplinde zorluk çekme, öğrenenin asosyalleşmesine ve motivasyon kaybı, uygulama gerektiren derslerin veya konuların öğretiminde yetersizlik, ölçme ve değerlendirmenin güvenilirliği gibi sorunlar olabilir (Niebuhr ve ark. 2014; Attardi ve Rogers 2015; Elitaş 2017).

Ebelik eğitimi kuramsal ve uygulamalı öğretim-öğrenim yaşantılarını içeren, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini destekleyen bir eğitim sistemini gerektirmektedir. Ebelik eğitimi sürecinde teorik bilginin yanı sıra klinik beceri kazandırılması ve kazanılan becerilerin geliştirilmesi hedeflenir. Öğrenci klinik eğitimi sürecinde mesleki profesyonellik, mesleki yeterlilik, iletişim, ekip çalışması, kritik karar verme, eleştirel düşünme gibi konularda becerilerini geliştirir (Kartal ve Yazıcı 2017). Pandemi sebebiyle uygulamalı bir bilim olan ve odak noktası insan olan ebelik mesleğinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesi hem eğitimciler hem de öğrenciler açısından eğitimin niteliğine ilişkin pek çok sorunu beraberinde getirebilir. Öğrencinin hangi düzeyde öğrendiği kadar kendisinin algıladığı öğrenme de önemli görülmektedir (Albayrak ve ark. 2014). Bu noktadan hareketle çalışma ile, ebelik öğrencilerinin COVID-19 pandemisi sürecinde aldıkları e-öğrenmeye yönelik algı ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçların gelecekte ebelik eğitiminin kalitesinin iyileştirilmesine yardımcı olacağını ve e-öğrenmenin müfredatta uygulanmasını kolaylaştıracağını umuyoruz.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Nicel yaklaşımının kullanıldığı bu çalışma, genel tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: arasında sosyal medya araçları üzerinden (Facebook, Instagram, Twitter, vb) çevrim içi ortamda yürütüldü.

Araştırmanın Evren ve Örnelemi: Araştırmanın evreni, Yükseköğretim Kurulu'nun Lisans Atlası (2021) verilerine göre ebelik bölümünde kayıtlı öğrenci sayılarına bakılarak 15.212 olarak belirlenmiştir (<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php> Erişim Tarihi: 15.06.2021). Araştırmanın örneklem büyüklüğü %50 bilinmeyen prevalans, %5 yanılma payı ve %99 güven aralığında 636 olarak hesaplanmıştır. Tüm sorulara cevap vermeyen öğrenciler çalışma dışı bırakılmıştır. İnternet ortamından gönderilen ankete erişim sağlayan, çalışmaya katılmaya gönüllü ve pandemi sürecinde online eğitim alan 623 öğrenci örneklem grubunu oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada veri toplama aracı olarak çalışmanın amacına uygun literatürden de faydalanılarak hazırlanan bir anket form kullanılmıştır. Anket formu; öğrencilerin demografik özelliklerini, bilişim teknoloji becerilerini, e-öğrenmenin avantaj ve dezavantajlarını ve bazı faktörler açısından yüz yüze eğitim ile e-öğrenme karşılaştırmaları üzerine 15 soru içermektedir (Cook ve Triola 2014; Salem 2015; Elitaş 2017; Niebuhr ve ark. 2014; Attardi ve Rogers 2015).

Verilerin Toplanması: COVID-19 sürecindeki sosyal mesafe önlemleri gereği, araştırma anketi çevrim içi ortam için hazırlanmıştır. Veri toplama işleminde kullanılan anket formu google form üzerinde hazırlanarak, araştırmaya katılım bağlantısı ve koşulları internet ile sosyal medya araçları üzerinden (Facebook, Instagram, Twitter, vb) geniş ölçekte paylaşılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: İstatistiksel analizler SPSS (IBM SPSS Statistics 24) paket program kullanılarak yapılmıştır. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. İki nitel değişkenin birbiriyle olan ilişkilerinin incelenmesinde beklenen değer düzeylerine göre süreklilik düzeltmesi ve Pearson- χ^2 test istatistikleri kullanılmıştır. Anlamlılık değeri olarak $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü: Veri toplama işlemi başlamadan önce Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından uygulama ile ilgili etik onay izni (Tarih: 21.05.2021 Karar No:112) alınmıştır. Çalışmada Helsinki

Araştırma, 24.05.2021-06.07.2021 tarihleri Deklarasyonu prensiplerine uyulmuştur. Google Formlar aracılığıyla hazırlanan çevrim içi ankete, katılımcıların onamı "Gönüllü Olur Formu" eklenerek çevrim içi alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Çalışma beyana dayalı bir çalışma olup kişilerin ifadeleri üzerinden yapılmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalamasının 21.10 ± 1.77 (yıl) ve 278'inin (%44.6) 21-23 yaş sınıftan olduğu belirlenmiştir. 178 öğrencinin (%28.6) 2.sınıfta okuduğu, 398'inin (%63.9) bilişim teknolojileri becerisinin orta olduğu ve 413'ünün pandemi öncesinde herhangi bir online eğitim almadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin e-öğrenmenin avantajlarına dair görüşleri incelendiğinde; 456'sının (%73.2) derslerin kayıt edilmesi, 388'inin (%62.3) sosyal izolasyon sağlaması, 290'ünün (%46.5) evde kalmanın konforu, 273'ünün (%43.8) zaman kazanımı, 248'inin (%39.8) eğitim giderlerinin azalması, 238'inin (%38.2) bilgiye erişim kolaylığı ve 160'ünün (%25.7) kendi hızında öğrenme cevaplarını verdikleri saptanmıştır. Öğrencilerin e-öğrenmenin dezavantajlarına dair görüşleri incelendiğinde; 471'inin (%75.6) uygulama derslerinin işlenmesindeki sınırlılıklar, 426'sının (%68.4) teknik problemler, 416'sının (%66.8) hastalar ile etkileşim eksikliği, 410'unun (%65.8) evde zayıf öğrenme koşulları, 380'inin (%61) öz disiplin eksikliği, 335'inin (%53.8) öğretim elemanı ile etkileşimin azalması ve 334'ünün ders değerlendirmelerinin belirsizliği cevaplarını verdikleri saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı

Değişken (n=623)	n	%
Yaş sınıfları (21.10 ± 1.77 yıl)		
18-20	277	44.5
21-23	278	44.6
24-29	68	10.9
Sınıf		
1. sınıf	173	27.7
2. sınıf	178	28.6
3. sınıf	137	22.0
4. sınıf	135	21.7
Bilişim teknolojileri becerisi		
Yüksek	122	19.6
Orta	398	63.9
Düşük	103	16.5
Pandemi öncesi herhangi bir online eğitim alma		
Evet	210	33.7
Hayır	413	66.3

Tablo 2. Öğrencilerin E-Öğrenmenin Avantaj ve Dezavantajlarına Dair Görüşlerinin Dağılımı

Değişken (n=623)	n	%
E-öğrenmenin Avantajları		
Derslerin kayıt edilmesi	456	73.2
Sosyal izolasyon sağlanması	388	62.3
Evde kalmanın konforu	290	46.5
Zaman kazanımı	273	43.8
Eğitim giderlerinin azalması	248	39.8
Bilgiye erişim kolaylığı	238	38.2
Kendi hızında öğrenme	160	25.7
E-öğrenmenin Dezavantajları		
Uygulama derslerinin işlenmesindeki sınırlılıklar	471	75.6
Teknik problemler	426	68.4
Hastalar ile etkileşim eksikliği	416	66.8
Evde zayıf öğrenme koşulları	410	65.8
Öz disiplin eksikliği	380	61.0
Öğretim elemanı ile etkileşimin azalması	335	53.8
Ders değerlendirmelerinin belirsizliği	334	53.6

*Öğrenciler birden fazla yanıt vermiştir.

Öğrencilerden 391'inin (%62.8) "Bilginin artması açısından e-öğrenme etkin midir?", 536'sının (%86) "Klinik becerilerin artması açısından e-öğrenme etkin midir?", 504'ünün (%80.9) "Sosyal yeterliliklerin artması

açısından e-öğrenme etkin midir?" ve 364'ünün (%58.4) "Derse katılım aktifliğinde e-öğrenme etkin midir?" sorularına fikrim yok cevabını verdikleri belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin E-Öğrenme ve Geleneksel Yüz Yüze Öğrenme Görüşlerinin Dağılımları

Değişken (N=623)	Evet		Hayır		Fikrim yok	
	n	%	n	%	n	%
Bilginin artması açısından e-öğrenme etkin midir?	34	5.5	198	31.7	391	62.8
Klinik becerilerin artması açısından e-öğrenme etkin midir?	17	2.7	70	11.3	536	86.0
Sosyal yeterliliklerin artması açısından e-öğrenme etkin midir?	21	3.4	98	15.7	504	80.9
Derse katılım aktifliğinde e-öğrenme etkin midir?	88	14.2	171	27.4	364	58.4
Bilginin artması açısından geleneksel yüz yüze öğrenme etkin midir?	500	80.3	96	15.4	27	4.3
Klinik becerilerin artması açısından geleneksel yüz yüze öğrenme etkin midir?	559	89.7	40	6.4	24	3.9
Sosyal yeterliliklerin artması açısından geleneksel yüz yüze öğrenme etkin midir?	539	86.5	58	9.3	26	4.2
Derse katılım aktifliğinde geleneksel yüz yüze öğrenme etkin midir?	507	81.4	86	13.8	30	4.8

TARTIŞMA

COVID-19 pandemisi yayılımının üstesinden gelmek ve akademik takvimin sürdürülmesi için Üniversiteler tarafından benimsenen e-öğrenmenin esneklik, etkileşim, kendi kendine ilerleme hızı, öğretmen ve öğretim materyallerine kolay erişim gibi avantajları

vardır (Gautam 2020; Smedley 2010; Leszczyński ve ark. 2018). Baczek ve ark. çalışmasına katılan öğrenciler tarafından eğitim materyallerine erişim kolaylığı, çalışma zamanı ve yeri seçme yeteneği e-öğrenmenin en güçlü avantajları olarak gösterilmiştir (Baczek ve ark.

2021). E-öğrenmenin üniversite düzeyindeki öğrenciler için etkinliğinin analiz edildiği bir başka çalışma sonuçları da, öğrencilerin e-öğrenmenin kullanımının kolay olduğunu, zaman kazandırdığını ve uygun maliyetli olduğunu desteklediğini göstermektedir (Ali ve ark. 2018). Bir başka çalışmada öğrencilerin e-öğrenmenin rahat bir çevre (%53.2), çevrimiçi derslerin kayıt edilmesi (%77.6), kendi hızında öğrenme yeteneği (%63.8) gibi artılarının olduğu bildirilmiştir (Akuratiya ve Meddage 2020). Bu çalışmada da öğrencilerin e-öğrenmenin avantajlarına derslerin kayıt edilmesi, bulaş riskinin olmaması, evde kalmanın konforu, zaman kazanımı, eğitim giderlerinin azalması, bilgiye erişim kolaylığı ve kendi hızında öğrenme cevaplarını verdikleri bulunmuştur (Tablo 2). Bireylere özgürlük tanıyarak öğrenmenin geliştirilmesini sağlayan e-öğrenmeyi uygun planlama ile birçok avantaj sunacağına mümkün olduğu söylenebilir.

Birçok yönlere önemli avantajlar sağlayan e-öğrenmenin bazı kısıtlılıkları da vardır. Bazı alanlarda rahatlıkla kullanılabilir olmasının yanı sıra özellikle sağlık gibi uygulamalı bilimlerin eğitimi için e-öğrenmenin yetersiz kalması büyük bir dezavantajdır. Öğrencilerin sosyalleşmelerini engellemesi, yardımsız ve kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere yeterince yardım sağlayamama, öğrenci sayısının yüz yüze eğitimden çok daha fazla olduğu durumlarda iletişimsel problemlerin yaşanabilme olasılığı, alt yapı ile ilgili problemler ve bunların çözümünün kuruma mali olarak yük getirmesi gibi sınırlılıklar da e-öğrenmenin dezavantajları olarak sıralanabilir (Dinçer 2006). Akuratiya ve Meddage'nin (2020) çalışmalarında COVID-19 salgını sırasında öğrencilerin çevrimiçi derslerde karşılaştığı bildirilen zorluklar, öğretim görevlisi ve arkadaşlarla etkileşimin azalması (%64), sosyal izolasyon (%55.5) ve zayıf internet erişimi/çevrimiçi sınıf uygulamasını indirme ve yüklemeye zorluklar gibi teknik sorunlar (%57) olarak bildirilmiştir (Akuratiya ve Meddage 2020). Benzer bulgular, COVID-19 sırasında e-öğrenme üzerine çalışmalar yapan diğer araştırmacılar tarafından da sunulmuştur (Abbasi ve ark. 2020; Bağçek ve ark. 2020; Rajab ve ark. 2020). Bu çalışmada da öğrenciler e-öğrenmenin dezavantajlarını uygulama derslerinin işlenmesindeki sınırlılıklar (%75.6), teknik problemler (%68.4), hastalar ile etkileşim eksikliği (%66.8), evde zayıf öğrenme koşulları (65,8), öz disiplin eksikliği (%61), öğretim

elemanı ile etkileşimin azalması (%53.8) ve ders değerlendirmelerinin belirsizliği (%53.6) olarak ifade etmişlerdir (Tablo 2). Elbette ki dezavantajları da olan e-öğrenmenin artıları eksilerine kıyasla daha fazladır. Her alanda dijitalleşen dünyamızda eğitim alanının bu gelişmeye kayıtsız olması beklenemez. Klinik bir ortamda gerçek hastalardan öğrenmenin ebelik gibi sağlık alanlarında e-öğrenmenin, yüz yüze eğitime destek olarak birbirine tamamlayıcı olmaları oldukça önemlidir.

Öğretmenin ve öğrenmenin artık geleneksel sınıflarla sınırlı kalmadığı günümüz teknoloji çağında, e-öğrenme bireysel öğrenmenin geliştirilmesini sağladığı bir gerçektir (Ustaoğlu 2020). Ancak COVID-19 pandemisi nedeniyle hızlı bir adaptasyonla geçilen e-öğrenme sürecine yönelik öğrencilerin algı ve görüşlerinin değerlendirilmesi ile ileriki dönemlerde yaşanabilecek benzer süreçlerin daha verimli geçirilmesi açısından oldukça önemlidir. Yüz yüze öğrenme ve e-öğrenmeye ilişkin öğrencilerin algılarının değerlendirildiği çalışmaların sonuçları farklılıklar göstermektedir. Akuratiya ve Meddage'nin (2020) çalışmasında öğrencilerin e-öğrenmeye karşı genel algılarının olumlu olduğu (%80); öğrencilerin %67.7'sinin e-öğrenmeyi etkili bir öğrenme yöntemi olduğunu düşündükleri bildirilmiştir (Akuratiya ve Meddage 2020). Diğer yapılan çalışma sonuçlarında da, genel olarak öğrencilerin uzaktan eğitim sisteminden fayda görme anlamında olumlu görüşlerinin olduğu, fakat özellikle uygulamalı eğitim ile bir ekip içerisinde ve sağlık kurumunda yapılan eğitimlerin daha kalıcı ve yararlı olduğunu ifade ettikleri görülmüştür (Terzi ve ark. 2020; Balıkcıoğlu ve ark. 2019). Abbasi ve arkadaşları çalışmasında (2020), Pakistanlı öğrencilerin çoğunluğunun e-öğrenme hakkında olumsuz bir algıya sahip olduğunu ve e-öğrenmenin öğrenmeleri üzerinde çok az etkisi olduğunu düşündükleri bulgusunu paylaşmıştır (Abbasi ve ark. 2020). Bağçek ve arkadaşlarının (2020) çalışma sonuçları ise, e-öğrenmenin geleneksel öğrenme ile aynı ölçüde bilgilerini artırmalarını sağladığını; ancak e-öğrenmenin klinik ve sosyal becerilerini arttırmada etkisinin daha az olduğunu ve öğrencilerin e-öğrenme sırasında daha az aktif olduklarını değerlendirdiklerini göstermiştir (Bağçek ve ark. 2020). Bu çalışmaya göre, öğrencilerin çoğunun bilginin artması (%80.3), klinik becerilerin artması (%89.7), sosyal yeterliliklerin artması (%86.5) ve derse katılım aktifliğinde (%81.4) yüz yüze öğrenmenin e-

öğrenmeye kıyasla daha etkin olduğunu düşündükleri saptanmıştır (Tablo 3).

SONUÇ VE ÖNERİLER

COVID-19 pandemi sürecinde, ülkemizde yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeniyle eğitim-öğretim sürecinin aksamaması adına hızlı bir kriz yönetimi ile uzaktan eğitim sürecine geçiş yapılmıştır. Yüz yüze eğitimleri devre dışı bırakan, bütün dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi gibi olağanüstü durumlarda e-öğrenme ve dijital yöntemler önem kazanmaktadır. Sonuç olarak, mevcut çalışma, öğrenciler arasında COVID-19 salgını sırasında e-öğrenme konusunda olumsuz bir algı olduğunu göstermektedir. Öğrenciler e-öğrenmenin avantajları olduğunu düşünseler de, geleneksel yüz yüze öğrenme ile kıyasladıklarında e-öğrenmeyi daha az etkili bulduklarını ifade etmişlerdir. Yüz yüze öğrenmeye alışkın öğrenciler bu anlamda eğer teknoloji kullanımı konusunda yetkin değilse zorlanabilmekte, bir de e-öğrenme sisteminde teknik sorunlar nedeniyle istenilen programlar çalıştırılmadığında da verimsizlik gibi konular sıkıntı yaratabilmektedir. COVID-19 salgını dolayısıyla hızlı bir adaptasyonla geçilen erken dönem yaygın e-öğrenme deneyiminden dersler çıkarmak, gelecekte uygulamalı bir bilim olan ebellek eğitiminde e-öğrenmeyi müfredata başarıyla uygulamak ve eğitim kalitesini iyileştirmek için iyi düşünülmüş bir strateji

KAYNAKLAR

Abbasi S et al. Perceptions of Students Regarding E-Learning during COVID-19 at a Private Medical Collage. *Pak J Med Sci.* 2020;5(36):57-61.

Akuratiya DA, Meddage DN. Students' Perception of Online Learning during COVID-19 Pandemic: A Survey Study of IT Students. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)* 2020;4(9),755-8.

Albayrak E et al. Algılanan Öğrenme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlaması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 2014;33(1):1-14.

Ali M et al. Effectiveness of E-learning for university students: Evidence from Bangladesh. *Asian Journal of Empirical Research.*, 2018;8(10):352-60.

Attardi SM, Rogers KA. Design and Implementation of an Online Systemic Human Anatomy Course with Laboratory. *Anat Sci Educ* 2015;8:53-62.

Bączek et al. Students' Perception of Online Learning During the COVID-19 Pandemic: a Survey Study of Polish Medical Students. *Medicine* 2021;10:7 (e24821). doi: 10.1097/MD.00000000000024821

olacaktır. Bu doğrultuda, online eğitim süreçlerinin daha sağlıklı yürütülmesine olanak sağlayacak şekilde internet alt yapılarının güçlendirilmesi ve ihtiyacı olan kullanıcılara internet erişiminin sağlanması, ihtiyaç sahibi öğrencilerin ve öğretim elemanlarının belirlenerek cihaz desteği verilmesi, e-öğrenme ortamlarını güçlü bir şekilde gerçekleştirecek yeni programlar üzerinde çalışılması, öğretim elemanlarına teknoloji ve e-öğrenme ile ilgili hizmet içi eğitimler düzenlenmesi ve uygulama ders içeriğine sahip olan derslerin öğretim programlarının gözden geçirilerek e-öğrenme ortamlarına daha uygun hale getirilmesi önerilmektedir.

TEŞEKKÜR

Çalışmaya katılmayı kabul eden tüm ebellek bölümü öğrencilerine teşekkür ederiz.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

YAZAR KATKILARI

FAR ve ED: Fikir, Tasarım, FAR ve ED: Literatür taraması, FAR ve ED: Verilerin toplanması ve/veya işleme, FAR ve ED: İstatistiksel analiz ve/veya yorum, FAR ve ED: Makale yazımı, FAR ve ED: Eleştirel inceleme/kritik okuma.

Balaman F, Hanbay-Tiryaki S. Corona Virüs (COVID-19) Nedeniyle Mecburi Yürütülen Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 2021;10(1):52-84 .

Bahkçioğlu et al. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Derslerindeki Memnuniyet Araştırması: Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu Örneği. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 2019;20(1):462-73.

Bozkurt A. Koronavirüs (COVID-19) Pandemi Süreci ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Değerlendirmeler: Yeni Normal ve Yeni Eğitim Paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi,* 2020;6(3):112-42.

Bozkurt A et al. A Global Outlook to the Interruption of Education due to COVID-19 Pandemic: Navigating in a Time of Uncertainty and Crisis. *Asian Journal of Distance Education* 2020;15(1):1-126.

Cook D, Triola MM. What is the Role of e-learning? Looking Past the Hype. *Med Educ* 2014;48:930-7. DOI: 10.1111/medu.12484

Dinçer S. Bilgisayar Destekli Eğitim ve Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış. Akademik Bilişim 2006;s.65-76.

Elitaş T. Uzaktan eğitim lisans sürecinde yeni iletişim teknolojileri: Atatürk Üniversitesi uzaktan eğitim merkezi 2017. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Gautam, P. Advantages and Disadvantages of Online Learning. In E-Learning Industry Retrieved May 17, 2021. <https://elearningindustry.com/elea-ning-authors/priyanka-gautam-3>

Howlett D et al. Integration of a Case-Based Online Module into an Undergraduate Curriculum: What is Involved and What is Effective? e-Learning 2009;6:372–84.

<https://doi.org/10.2304/elea.2009.6.4.372>

Kartal YA, Yazıcı S. Ebelik Öğrencilerinin İlk Klinik Deneyim Başlangıcı ve Sonunda Anksiyete ve Stres Düzeylerinin Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi 2017;4(3):190-5.

Leszczyński P et al. Multimedia and Interactivity in Distance Learning of Resuscitation Guidelines: a Randomised Controlled Trial. Interactive Learning Environments 2018;26(2):151-62.

Niebuhr V et al. Online Faculty Development for Creating E-learning Materials. Edu Health 2014;27:255–61. DOI: 10.4103/1357-6283.152186

Özkoçak V et al. Pandemilere Antropolojik Bakış: Koronavirüs (COVID-19) Örneği. Turkish Studies 2020;15(2):1183-95.

DOI:<http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.42679>

Rajab MH et al. Challenges to Online Medical Education During the COVID-19 Pandemic. Cureus 2020;12(7):e8966doi: 10.7759/cureus.8966

Salem AH. Randomized Controlled Trial of Simulation-Based Teaching Versus Traditional Clinical Instructions in Nursing: a Pilot Study Among Critical Care Nursing Students. Int J Nurs Educ 2015;7(1):277-282.

Smedley J. Modelling the Impact of Knowledge Management Using Technology. OR Insight, 2010; 23(4):233-50.

Terzi D et al. COVID-19 Salgınının Sağlık Alanındaki Öğrencilerin Eğitimine Etkisi: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Örneği. Namık Kemal Tıp Dergisi 2020;8(3):279-87.

Ustaoglu ET. (2020). E-öğrenme için Kritik Başarı Faktörleri: Alanyazın Derlemesi. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. 2020;3(1):1-23.

World Health Organization (WHO). Q&As on COVID-19 and Related Health Topics, Retrieved May 17, 2021, from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub>

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Erişim tarihi: 15.06.2021 <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php>

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2020). Basın açıklaması, Erişim tarihi: 17.05.2021. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/>

EXTENDED ABSTRACT

The COVID-19 infection caused by the New Type Coronavirus (SARS-CoV-2), which first appeared in the city of Wuhan, China in late December 2019 and showed high contagiousness, has spread all over the world in a short time. In addition to causing serious health problems and deaths all over the world, the virus has affected the activities of many sectors, including agriculture, tourism, education, health, and technology with the measures and steps taken, thereby causing considerable social and economical harm throughout the world. After the health sector, the education sector is one of the sectors most affected by this situation. The COVID-19 pandemic has considerably disrupted teaching, particularly practice-based disciplines such as the midwifery program. In order to manage this process and the crisis, the Council of Higher Education, which took action quickly, decided to transform face-to-face education to distance education in the spring semester of the 2019-2020 academic year.

Due to the pandemic, the delivery of midwifery education, which is an applied science and whose focus is human, through distance education may bring about many problems related to the quality of education for both educators and students. From this point of view, this study was conducted to determine the perceptions and views of midwifery students about electronic learning (e-learning) that they received during the COVID-19 pandemic.

Before data collection began, the approval of the Non-Invasive Clinical Research Ethics Committee was obtained (Application Date: 21.05.2021 Issue: 112). In the study, participation was voluntary, and all participants were given written information about the study prior to the applications. The participants were asked to read the informed consent form and then approve it. The research questionnaire was created on an online platform due to social distance precautions during the COVID-19 period, and though all survey responses covered Turkey general, they were obtained online. The questionnaire form used in the data collection process was created on Google Forms, and the link to the form and information about participation in the study was shared on a large scale via the Internet and social media tools. The online data collection process was completed between 24 May and 6 July 2021. According to the data obtained, there were no missing data for any item of the questionnaire form.

The population of this descriptive study, which used a quantitative approach and was based on the general survey model, was determined as 15.212 subjects according to the number of students registered in midwifery departments as reported in the Undergraduate Atlas (2021) of the Council of Higher Education. No sample selection procedure was implemented; instead, all midwifery students who volunteered to participate in the study were included in the sample. Students who did not answer all the questions on the online questionnaire of the study were excluded from the study. The random sampling method was used in the study, and eventually, 623 students completed the online questionnaire created via Google Forms. The questionnaire form, which was prepared by making use of the literature, included 15 questions about the demographic characteristics of the students, the advantages and disadvantages of e-learning, and the comparison of face-to-face education and e-learning in terms of some factors. Frequency tables and descriptive statistics were used to interpret the findings. Continuity correction according to expected value levels and Pearson- χ^2 test statistics were used to examine the relationships between two qualitative variables. $P < 0.05$ was accepted as the significance value.

The mean age of the students was 21.10 ± 1.77 (years), 278 (44.6%) of them were in the 21-23 age range, 398 (63.9%) had medium level of information technology skills, and 413 (% 66.3) had not received online education before the pandemic. The most common answers given by the students to the advantages of e-learning included online registration of classes (73.2%), provision of social isolation (62.3%), comfort of staying at home (46.5%), and time saving (43.8%), while the responses to the disadvantages of e-learning were limitations in practice lessons (75.6%), technical problems (68.4%), lack of interaction with patients (66.8%), and poor learning conditions at home (65.8%). When we look at the students' face-to-face learning and e-learning comparisons; 391 (62.8%) of the students were asked "Is e-learning effective in terms of increasing knowledge?", 536 (86.0%) of them were asked "Is e-learning effective in terms of increasing clinical skills?", 504 (80%) ,9) "Is e-learning effective in terms of increasing social competences?" and 364 (58.4%) answered the question "Is e-learning effective in class participation activity?" It was determined that they gave the answer "I have no idea" to the questions.

The study showed that students had a negative perception of e-learning during the COVID-19 pandemic. Although they thought that e-learning had some advantages, they stated that they found e-learning less effective when compared to traditional face-to-face learning. Taking lessons from the early non-formal e-learning experience, which was initiated rapidly due to the COVID-19 pandemic, will be a well-considered strategy to successfully integrate e-learning into the curriculum in the future and improve the quality of education in midwifery education, which is an applied science.